

Náchod

Radost ze vstřeleného gólu je srovnatelná s úspěchy ve službě veřejnosti

Oknem pracovny je vidět zámek nad městem, když vyhlédnete ven, spatříte lavičku se slavným rodákem, který zve k usednutí. Pan Škvorecký má všechno pod kontrolou, říká starosta Jan Birke.

Jiří Chum

Byl jste aktivním hráčem nejpobulárnějšího sportu v zemi. Pomáhá vám ta zkušenost?

Mám rád, když má hra pravidla a nemění se při ní dres. Měl jsem tu čest, že mě trénoval Láďa Martinec, jedna z největších sportovních ikon. Pomohl mi rozvinout až buldočí vytrvalost, obrovskou chuť vyhrávat. Dotahovat věci do konce. V hokeji musíte dát branku. Radost ze vstřeleného gólu je srovnatelná s úspěchy ve službě veřejnosti. Těmi góly a nahrávkami na ně jsou třeba veřejné zakázky, rozpočet, vyjednávání s opozicí, projekty ve městě a potřebné finanční prostředky. Město Náchod se dostalo do situace, kdy rozpočet máme na 180 milionech investic bez koruny dluhu. Máme 400 milionů příjmů, 400 milionů výdajů, rozpočet je vyrovnaný. Jedete domů autem, vidíte, že ještě nedávno příšerná vozovka je upravená a lidé na to příznivě reagují. To je ta vstřelená branka. To vás nabíjí. To je motivace.

Také jste byl podnikatelem. Lišilo se to hodně od politiky?

Všude jsou pravidla. V hokeji, v byznysu, v politice. Když někdo ta pravidla poruší, s jeho jménem se to táhne dál. Tak to je. Společná tomu všemu je už zmíněná schopnost dotahovat věci do konce. Obrovský tah na bránu. Když se v byznysu rozhodnete, že do něčeho jdete, tak si musíte umět poradit. Jste odkázaný sám na sebe! Nemáte správné známé? Nemáte potřebný vliv? Tak si to musíte opatřit! To je ta samostatnost. Dneska je mi 46 let, na vrcholový sport už to není, mohu však dělat politiku a byznys. Když dodrží pravidla! Ukončil jsem po nástupu na radnici veškeré svoje podnikání, protože je to s politikou neslučitelné. Až skončím na

radnici, tak se zase do byznysu vrátím. Pokud neporuším pravidla, bude to možná i výhoda a budu zase na trhu žádaný, protože se bude vědět, že jsem ten buldok. Vytrvalý, neústupný hráč podle pravidel.

Hlásíte se k tomu, že řídíte radnici jako firmu. Co je pro to nezbytné?

Tým nejbližších spolupracovníků. Většinou jsem měl štěstí na skvělé lidi vedle sebe, kteří byli ochotní podělit se o zkušenosti. Propojení mezi starší a nastupující generací je vždycky obohacující a jsem si jistý, že to platí oboustranně. Musíte dát lidem vizi, jasný cíl. Musí vám uvěřit. Když jsem přebíral radnici, byla zadlužená, měla za sebou velké konflikty, nevyřešený spor o platnost smlouvy na 150 milionů kvůli prodeji pivovaru. Pro radnici to bylo likvidační, musel jsem sebrat lidem deset procent ze mzdy. Řekl jsem jim, že za rok jim to vrátím, a když hospodaření radnice vybilancujeme, dostanou odměny. Ti lidé mi uvěřili a já jsem dodržel slovo. Jinak by se byl v závěru toho prvního roku radniční tým rozpadl. A zase: dodržet slovo musíte nejen uvnitř radnice, ale především vůči občanům. Máme velký úřad s dvěma sty zaměstnanci, jsme obec s rozšířenou působností, třetí největší město v kraji. Moji nejbližší spolupracovníci tvoří přibližně desetičlenný tým, na který se mohu stoprocentně spolehnout. Některé jsem „zdědil“, další jsem získal prostřednictvím výběrových řízení. Platí, že tým musí být loajální k městu, ne ke starostovi. To je to nejpodstatnější. To, že mám brilantní spolupracovníky, se potvrdilo i v případech, kdy jsem měl vážné zdravotní problémy. Radniční tým plynule pracoval a připravil rozpočet. Ta podobnost s firmou je třeba v tom, že vždycky musíte najít úspory. Musíte eliminovat výdaje, které jsou v té chvíli

zbytečné, udělat ekonomickou bilanci. Náchod dokázal stavět i v největší krizi. Díky tomu, že radniční tým plynule pracoval, připravujeme již výběrová řízení na veřejné zakázky. Jede to jako dobře namazaný stroj, jen vše často odnášejí naše rodiny. To je největší daň, kterou člověk za práci na radnici platí. Zásadní byla pro mě vždycky práce. Pak se vám z ničeho nic stane nějaký zdravotní příběh a vše je jinak. Musel jsem si přehodnotit svoje priority. Rodina je nyní pro mě zásadní věc. Pokud ji nemáte, nemůžete dělat nic z toho, o čem tady mluvíme. Nefunguje to, když nemáte rodinné zázemí. Ještě více si ho nyní cením a osobně se v tuto chvíli začínám soustředit na tři zásadní věci: na město, protože ho mám rád, pak na práci v poslanecké sněmovně, kde mám na starosti záležitosti spojené s dopravou, a na vedení sociální demokracie v kraji do krajských voleb.

Jste zároveň starostou a poslancem parlamentu. Co je společné komunální a celostátní politice?

Víte, zkušenost starostů je pro práci obou komor parlamentu vítaná. Je zcela zřetelné, jakou podporu dostali starostové v komunálních volbách od občanů a jejich úspěšnost ve městě se pak projeví na podpoře ve volbách parlamentních. Obě funkce se doplňují a poslanec, který je zároveň starostou, dokáže každodenní život občanů své země vidět v reálných souvislostech. Radniční jednání, koaliční spolupráce, kontrola zastupitelů, vyjednávání s opozicí, to vše je většinou ještě ostřejší než některé manipulace a taktizování na celostátní úrovni. V komunálních volbách jsem získal 43procentní podporu, stojí za mnou třináct zastupitelů, radniční koalice pracuje velmi konstruktivně, náhodským zastupitelem je také pan vicepremiér Bělobrádek. Ovšem,

a to je podstatné, starostové a radní se nemohou skrývat ani za ten nejsilnější mandát. Vyjdete z radnice a první člověk, kterého potkáte, vám řekne, že jste určitou konkrétní věc slíbil a nesplnil ji. Musíte trpělivě vysvětlit, jak se věci mají. To je každodenní realita. Možná pro tu schopnost denně jednat s občany jsou starostové v politice hodnoceni nejvýše. Přesto si myslím, že starosta by měl vykonávat svůj mandát jen dvě funkční období. Pak totiž začne trpět jakousi provozní slepotou. Na druhé straně mám řadu kolegů, kteří jsou i po létech vynikajícími starostkami a starosty. V parlamentních diskusích poznáte za pár minut, kdo má zkušenosti z komunální politiky.

Vycvičil ho bezprostřední kontakt s občany.

Absolutně, absolutně! Při každé příležitosti. Jdete na ples, do penzionu pro seniory, mluvíte se sportovci, se studenty. Chodím hodně mezi lidi, potřebuji zpětnou vazbu. Nemám problém slyšet kritiku. Poznáte z jejich tváří, jestli se radnici daří vyrovnávat s úkoly, kterým město čelí. Žijeme ve společnosti, které stále více vládne Facebook, Twitter, anonymní virtuální svět. Nic však nenahradí možnost setkávat se s lidmi tváří v tvář. Neděláme z radnice pevnost. Neuzavíráme se veřejnosti, občané mají ke starostovi a radničnímu týmu otevřené dveře. Spravujeme přece město z rozhodnutí veřejnosti a pro ni.

Není tajemstvím, že máte zkušenosti z rozvoje obchodu s nejlidnatější zemí světa. Jakou to představuje výzvu pro člověka z dvacetitisícového města a desetimilionové země?

Vytvoříte si nadhled a následně pak ještě větší cit pro detail. Vždycky se říká, že ďábel je skrytý v detailu. I přesto, že tam žije 1,4 miliardy lidí, je v Číně takzvaný vztahový byznys. Podhoubí tisíce let rozvíjené civilizace nemůžete vstřebat několika návštěvami, to je záležitost na celé generace. Poprvé jsem Čínu navštívil v roce 1993. Pravidla se tam dodržují možná více než u nás. Platí podání ruky, i když jsou samozřejmě smlouvy. Věřím lidem. Jinak bych nemohl být ani starostou. Někdy se strašně spálím, je mi to líto, ovšem

k životu to patří. Pokud máte v Číně přátelský vztah, můžete se dopracovat k vyšší úrovni činnosti. Trvá to dlouhá léta. Na spojování byznysu a politiky jsou choulostiví. Říkají: dříve jsem dělal servis hercům, dnes mám svoje vlastní jeviště. Z toho bychom si tady měli vzít poučení.

Jakou zkušenost jste udělal s různými úrovněmi tuzemské veřejné správy?

My jsme si v České republice zvykli na to, že si pořád na něco stěžujeme. Máme takové to klišé, podle kterého se neodpouští úspěch. Když navštívíte skutečně rozvojové země, jste šťastný, že žijete v překrásné zemi, která je velmi bohatá. Naši lidé si toho mnohdy neumějí vážit, zvykli si nadávat na všechno. Třeba v Hongkongu žije rodina v bytě o jedné místnosti a stojí ji to obrovské peníze. Ve většině zemí světa není samozřejmé, že lidem doma teče z kohoutku pitná voda. To jsou ta vnější srovnání. Pokud jde o vnitřní život této země, pohlížím na něj prostřednictvím zkušeností ze státní správy i samosprávy. Velmi zdůrazňuji význam skutečného právního státu, ve kterém žijeme. Každá demokracie je křehká, ničí ji různé obcházení zákonů. Jsem hrdý na to, že jsem Čech. Někdy mám pocit, že evropská byrokracie je svou odtržeností od života ukrutná. My ji často ještě zvětšujeme. V jakési horlivosti si nakládáme více složitějších úkolů než je potřeba, vhláňujeme se sami do vlastních pastí. Třeba EIA, tedy vyhodnocení vlivů na životní prostředí, znamená tak komplikované předpisy, že brzy vlastně nic nepostavíme. Ministerští úředníci mnohdy usilují o to, aby zapracovali do předpisů kdejaký detail. Přitom jim pak často uniknou možné důsledky, které předpis přinese v širších souvislostech.

Ze Strategického plánu města jsem vyrozuměl, jak klíčová je pro Náchod doprava.

Obchvat Náchoda se připravuje osmnáct let, protože není vydané územní rozhodnutí. Pokračování dálnice D11 směrem na Jaroměř, Předměřice a Královec nelze stavět, protože patnáct let někdo nechtěl prodat kousek pozemku. Další podobné komplikace nejsou ještě zcela zažehnány. Východis-

ka výstavby dopravní infrastruktury u nás nelze například srovnat s Čínou. Mají jinou legislativu, neřeší výkupy pozemků, všechno má ve vlastnictví stát. Nyní velmi dbají na ekologii, všechny jejich záměry jsou podrobeny přísným ekologickým kritériím. Při výstavbě dálnic i vysokorychlostních tratí vlaků působí v Číně celá řada státních podniků s příslušnými garancemi. Nemusí se zabývat věcmi, které u nás proces stavby zdržují. Poslouží však i příklad od sousedů. Kousek odtud, za polskou hranicí, je více vlastníků půdy a zemědělců, mají ovšem vyvlastňovací zákon i tarif k výkupu pozemků. Zájem státu je v tomto nadřazen individuálním zájmům, protože je dopravní infrastruktura zásadní pro rozvoj území. Naproti tomu u nás je kolem stavby jedné obyčejné dálnice velký propletenec zákonů a dalších předpisů. Veřejné zakázky, liňiové stavby, EIA. Do toho vstupují četná odvolací řízení, která se na zmíněné zákony odkazují. Pro srovnání: velká debata k zákonu o zadávání veřejných zakázek v poslanecké sněmovně přinesla 74 pozměňovacích návrhů. Zmíněný zákon má 444 stran bez tabulkové části. Vzhledem k obecnému přesvědčení, že se v této zemi jen krade a krade, se vše s ohledem na nutnost zpracovávat každou připomínku a stížnost natolik svázalo, že se téměř nic nepostavilo. Firmy se také odvolávají k Úřadu na ochranu hospodářské soutěže, vzhledem k četnosti takových kauz trvá šetření dlouho. Klepu na dřvo, že za uplynulých pět let se radnici v Náchodě podařilo vysoutěžit všechno napoprvé, až na dvě věci. To byl hasičský vůz a rolba. Ale všechny velké stavby byly takzvaně „z první“. Tady se jasně řeklo, že nemáme partikulární zájmy, nemáme vybrané firmy, jedeme na nejnížší cenu, na kvalitu, máme pravidla. Projektanty jsme donutili sešněrovat ty ceny tak, aby nebyla takzvaná „vata“, a jsme úspěšní. To je celé. Takže, pane redaktore, tady je za pět let investovaná miliarda. Když sečtu evropské fondy, česko-polské evropské dotace, státní rozpočet, městský rozpočet.

Co si mám pod tou miliardou představit?

Je opravených přes šedesát ulic, postavený nový terminál, jsou opravené

FOTO: RADOSLAV BERNÁTEK

kruhové objezdy, jsou zateplené všechny školy, školky, osmdesát milionů se dalo do školství, máme velké výdaje na sport, ve kterém vidíme nejlepší prevenci kriminality mládeže, opravují se parky. Náchod expanduje, ne proto, že by si starosta stavěl pomníky. Budujeme, protože na to máme finanční prostředky. Úkolem starostů je rozvíjet město a umožňovat lidem v něm žít, zlepšovat jejich komfort. Aby se včas dostali do práce, chodili po rovných chodnících, jezdili čistými autobusy, po spravených cestách. Tvrdím, že chodník není ani pravicový, ani levicový. Ten je buď spravený, nebo rozbitý. To je rozdíl mezi velkou a malou politikou. Proto je možná řemeslo starostů tak populární.

Co čeká město Náchod v nejbližším období?

Máme tři roky na to, abychom zvládli největší investiční akce ve městě, a jsme přesvědčení o tom, že to dokážeme, protože je máme pokryté finančně. Pro nás bude nejpodstatnější zahájit letos rekonstrukci celého zámeckého kopce, dominanty, kterou vidíte ve městě z každého úhlu. Je to velká investice za více než 120 milionů. Druhý velký úkol je rekonstrukce mezinárodní silnice

první třídy. Společně se státem jsme vybudovali nové kruhové objezdy, nejméně dva roky teď bude trvat rekonstrukce hlavního čtyřiapůlkilometrového tahu, který prochází Náchodem. Nerezignujeme tím na obchvat, po osmnácti letech bylo vysláno územní rozhodnutí a lze předpokládat, že budou naplněny sliby premiéra i ministra dopravy spojené s tím, že jakmile přineseme územní rozhodnutí, dostane se Náchod do priorit. Tady projíždí městem třicet tisíc aut denně, z toho je šest tisíc kamionů! Doprava je klíčová. Příští rok dojde k výluce na železniční trati mezi Týništěm a Meziměstím, které chceme využít ke stavbě nového viaduktu, abychom propojili mezinárodní komunikaci s centrem. Dojde i k obnově vlakového nádraží. Další zásadní prioritou je návrat lázeňství. Dvacet let se dohadujeme s privátními vlastníky, nyní půjdeme vlastní cestou. Máme povolení, které nabývá právní moci, na vlastní vrty minerální vody. Připravujeme studii a projektovou dokumentaci pro vznik Starých lázní, začneme stavět lázně vlastní, máme to všechno pokryté finančními prostředky. Samozřejmě budeme jako každý rok pokračovat opravami chodníků, komunikací, parků, vodotrysků

Jan Birke (*1969 v Náchodě)

vystudoval Střední průmyslovou školu strojnickou v Novém Městě nad Metují. Hrál profesionálně hokej (1988–1990), pracoval v řídicích funkcích několika firem, byl manažerem americko-čínské společnosti (1993–1996). Působil poté na Ministerstvu pro místní rozvoj (2004–2005), následně byl ředitelem kabinetu českého premiéra (2005–2006). Byl předsedou klubu starostů a primátorů za ČSSD (2011–2013), je zastupitelem Královéhradeckého kraje (od 2012) a poslancem Parlamentu ČR (od 2013). Je členem hospodářského a volebního výboru Poslanecké sněmovny a odborným mluvčím ČSSD pro oblast dopravy. Starostou města Náchod je od roku 2010.

i ve stavbě soch. Významný rodák Josef Škvorecký má na náměstí sochu s lavičkou, stala se z toho vyhledávaná atrakce. Příští rok počítáme s objemem investic města, od státu, Evropské unie a v rámci příhraniční spolupráce ve výši 450 milionů korun. Držte nám palce, abychom to všechno zvládli tak jako dosud. Budeme držet palce i kraji, aby se podařilo zrekonstruovat náchodskou nemocnici zhruba za miliardu. Náchod se má na co těšit. ■